PvdA Stein

Algemene Beschouwingen 2022

Voorzitter, leden van de Raad,

Vandaag zijn de laatste algemene beschouwingen van deze bestuursperiode. Dus neem ik u nogmaals mee langs de kernwaarden van de PvdA.

1. Bestaanszekerheid
2. Vrijheid
3. Gelijkwaardigheid
4. Solidariteit
5. Duurzaamheid

Net als vorig jaar zullen onze beschouwingen gedeeltelijk langs de lat van onze kernwaarden gelegd worden.

In maart waren de Tweede Kamer verkiezingen, maar nog steeds geen nieuw kabinet. De aanpak van omvangrijke, urgente maatschappelijke problemen, problemen waar juist de gemeenten aan zet zijn, lopen steeds meer vertraging op. Geen duidelijkheid. Wij bespreken dan ook een Programmabegroting, die weliswaar voor 2022 een positief saldo laat zien, maar voor 2023 en 2024 weer tekorten laat zien.

Vorige maand constateerde het Sociaal Cultureel Planbureau dat in de periode tussen 2014 en 2020 de structurele sociale ongelijkheid in Nederland nauwelijks is veranderd, ondanks de overwegend gunstige economische omstandigheden en beleid gericht op juist het verminderen van ongewenste sociale verschillen. De coronapandemie heeft die verschillen versterkt.

Bestaanszekerheid

In armoede leven betekent niet kunnen beschikken over dat wat in een samenleving minimaal noodzakelijk is. Kwaliteit van leven en brede welvaart gaat over meer dan alleen het inkomen. Ook de toegang tot onderwijs, deelname aan de arbeidsmarkt en de gezondheid dragen bij aan de kwaliteit van leven. Zaken die onder druk staan als een huishouden in armoede leeft.

Volgens het rapport Kansrijk Armoedebeleid (juni 2020) van het Centraal Planbureau (CPB) en het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) neemt de armoede in Nederland de komende jaren met ruim een kwart toe. De stijging van armoede komt met name door de verlaging van de bijstand tot en met 2035 (via de afbouw van de dubbele heffingskorting in het referentieminimumloon voor de bijstand). In onze gemeente ondermijnt armoede dagelijks voor circa 1.250 inwoners de kwaliteit van leven. En hierin zijn de effecten van de coronacrisis nog niet meegerekend.

Corona heeft een ongelooflijke impact op onze samenleving. In 2018 leefde al 5,1% van de minderjarige kinderen in Stein met een armoederisico (CBS, 2018). Daarom moeten we juist nu stevig investeren in bestaanszekerheid, in goed werk en oog hebben voor kwetsbare mensen. Armoede kan namelijk grote gevolgen hebben voor de ontwikkeling, de gezondheid en de kansen van een kind.

Duurzaamheid

Het feit dat je in alle kernen van Stein dichtbij een wandeling kan maken door de natuur in de buitengebieden is geweldig. Sinds corona wordt weer heel veel gewandeld. Een groene omgeving heeft een positief effect op de gezondheid van mensen en draagt bij aan de leefbaarheid. Stein heeft er deze lente en zomer mooi en kleurrijk uitgezien. Uit de positieve reacties van inwoners hierover blijkt dat dit door velen wordt gewaardeerd.

Helaas zijn de inwoners van Stein minder positief over het groenonderhoud in de kernen en heeft het zo veel mogelijk machinaal wegzetten van werkzaamheden er helaas ook toe geleid dat een pas aangeplante heg in het buitengebied per ongeluk ook machinaal met de grond gelijk is gemaakt.

Onze ambitie, om dingen duurzaam te doen, is uitgewerkt in een stappenplan om samen met de burgers te gaan voor een duurzaam en bijna energieneutraal Stein in 2050. In 2020 had 30,5% van de woningen in Stein zonnepanelen. Dit ten opzichte van het landelijk gemiddelde 15,7%. Per inwoner wekken wij dan ook gemiddeld meer zonne-energie op dan het landelijk gemiddelde.

Maar dit is niet voor iedereen weggelegd. Als Raad moeten we waken dat duurzaamheid geen luxe item is voor de rijkeren onder ons. We moeten aan de slag met het isoleren van woningen en het kiezen van de beste alternatieven om onze woningen te verwarmen, waarbij ook de kosten op een eerlijke manier worden verdeeld. Want we hebben een gezamenlijke verantwoordelijkheid om de ‘energie-armoede’ te bestrijden.

Energiearmoede

Energiearmoede is het verschijnsel waarbij huishoudens een energierekening hebben die eigenlijk te hoog is voor hun inkomen. De stijgende gasprijzen hakken dan ook extra hard in bij huishoudens met lagere inkomens. Zij wonen veelal in slecht geïsoleerde woningen en hebben daarmee te kampen met hoge energiekosten. Vaak meer dan 15% van hun netto-inkomen.

Naast de technische aspecten van de energietransitie moet wat de PvdA betreft dan ook het voorkomen en tegengaan van energiearmoede centraal staan in de energietransitie.
7% van de huishoudens in Nederland leeft met energiearmoede. In Stein 5%. Voor een kleine, relatief rijke gemeente zonder echte achterstandswijken is dit vrij hoog. Daarbij heeft 25 tot 30% van de huiseigenaren in Stein een woning met een lage energiekwaliteit en onvoldoende financiële slagkracht om de woning te isoleren. TNO spreekt ook in deze gevallen van energiearmoede.

Niet iedereen heeft de financiële slagkracht heeft om te investeren in het verduurzamen van hun woning. Niet iedereen is in staat om de investeringen voor te financieren. Om energiearmoede tegen te gaan stelt het Rijk, via het gemeentefonds, 150 miljoen beschikbaar. Om zeker te zijn dat deze gelden daadwerkelijk terecht komen bij de mensen die het het hardst nodig hebben, dienen wij samen met Progressief Stein de motie

“Duurzaamheidsfonds voor mensen met een smalle beurs” in. Zodat iedereen kan meedoen aan de energietransitie.

De PvdA kan zich voorstellen dat de huidige sterke stijging van de energietarieven als bijzondere omstandigheden grond kunnen zijn voor het toekennen van bijzondere bijstand. Wij vragen dan ook met klem om inwoners die in de problemen komen door de fatale combinatie van stijgende energieprijzen, wonend in een slecht geïsoleerd huis en een laag inkomen kunnen rekenen op steun van de gemeente.

Betaalbare woningen → geeft vrijheid voor jongeren

En dan kom ik bij een ander punt. Betaalbare woningen voor jongeren.
Als PvdA vinden we dat we daar toch echt meters moeten maken. Hoe zorgen we nu echt voor voldoende betaalbare woningen voor starters die klem zitten? Het kan toch niet zo zijn dat jongeren die hier opgroeien tot hun 35e thuis moeten blijven wonen en afhankelijk zijn van de jubelton van hun ouders om een start te kunnen maken. Dat vinden wij niet echt een goede start. Dit drijft de huizenprijzen op. Niet alle jongeren hebben ouders die zomaar een ton beschikbaar kunnen stellen. Ik in ieder geval niet. Ik heb drie zonen. Vroeger zei ik altijd gekscherend dat ik thuis drie ton op de bank had zitten. Want op het moment dat zij zelfstandig zijn en uitgestudeerd zijn ben je per kind wel een ton verder. Mijn kinderen hebben anderhalf jaar geleden een huis gekocht. Net op tijd. Daarna rezen de overbiedingen op een woning de pan uit. Hier moeten wij een antwoord op hebben. Dat antwoord komt deels uit Den Haag maar ook voor een groot gedeelte hier uit deze ruimte. Hoe kunnen wij hier meters in maken?

Effecten corona

De PvdA is tevreden waarop Stein is omgegaan met de coronacrisis. De gemeentelijke organisatie heeft alle speciale regelingen goed opgepakt, waar goed gebruik van is gemaakt. Ook is de sociale cohesie gestimuleerd en hebben inwoners elkaar geholpen in deze bijzondere tijd.

Net nu de meeste maatregelen waren opgeheven, de economie weer op gang komt, gaan we vanaf zaterdag weer een half jaar terug in de tijd. Voor veel mensen hebben de coronamaatregelen een mentale nasleep. Schoolgaande kinderen hebben soms ontwikkelings- of leerachterstanden in te halen. Veel studenten, hoewel ze nu weer fysiek les krijgen, hebben hun draai nog niet gevonden en ervaren grote onzekerheid over hun toekomst. De kans is groot dat meer mensen, ook waar we dat nu nog niet zien of verwachten, in de komende jaren steun nodig gaan hebben. Daarom blijft het van groot belang om mensen te informeren over de bestaande mogelijkheden voor steun en hulp.

Schuldhulpverlening

De gevolgen van de toeslagenaffaire heeft iedereen ervan doordrongen wát schulden met iemands leven en dat van hun gezin kunnen doen. Dit laat zien hoe belangrijk het is om de mens centraal te stellen en niet de regels. Een ruimhartig armoedebeleid en pro-actieve

schuldhulpverlening vind de PvdA een groot goed. Via het flexibeler omgaan met de regels rond de bijstand en het aansluiten bij de Alliantie Kinderarmoede kunnen goede manieren gevonden worden om het aantal mensen dat in armoede leeft ook daadwerkelijk te verminderen. Wij weten dat er in Stein gezinnen zijn die slachtoffer zijn van de toeslagenaffaire. Maar hebben we ook daadwerkelijk alle slachtoffers in beeld en hebben wij zicht op de verstrekkende gevolgen zoals de mate van hun schuldenproblematiek en de mogelijke uithuisplaatsing van hun kinderen. Het helpen van deze mensen, moet een prioriteit zijn van onze gemeente.

Solidariteit en gelijkwaardigheid

Al deze zaken laten zien dat het belangrijk is dat we zaken samen oppakken. De gemeente kan het niet alleen, maar kan wel anderen stimuleren en faciliteren om ook hun rol te pakken. Het gaat er om dat we het samen doen. De PvdA streeft naar een samenleving waarin iedereen zichzelf kan zijn en zich veilig voelt. En dat er onderlinge verbindingen zijn tussen inwoners, want iedereen hoort erbij en iedereen mag meedoen.

Daarin speelt ook het verenigingsleven een belangrijke rol. De vele verenigingen op het gebied van sport en muziek en cultuur, en ook onze lokale evenementen spelen een belangrijke verbindende rol. Zij dragen bij aan het welzijn van de mensen in Stein. Het is van belang om onze verenigingen te blijven steunen en iedereen in Stein te stimuleren om hierin mee te doen. Wij steunen dan ook de motie van de VVD betreffende de Maatschappelijke activiteitensubsidie.

Sociaal Domein

De stijgende kosten in het Sociaal Domein zijn voor een belangrijk deel verantwoordelijk voor de structurele tekorten in onze begroting. Diverse maatregelen, samengebracht in het project Grip op Sociaal Domein, moeten resulteren in het op lange termijn betaalbaar en beschikbaar houden van zorg en ondersteuning voor onze inwoners. Daarbij is een belangrijke rol weggelegd voor verenigingen en voorliggende en algemene welzijnsvoorzieningen, zoals het Netwerk Informele Zorg, als alternatief voor de kostbare maatwerkvoorzieningen.

Wij moeten wel oog hebben voor de risico’s die kunnen ontstaan door een neerwaartse druk vanuit de zorg op de deze organisaties. Doordat ouderen langer thuis blijven wonen, neemt de druk op deze voorzieningen toe. Deze veelal op vrijwilliger gestoelde organisaties, zijn vaak onvoldoende toegerust op de steeds complexer wordende vragen op diverse leefgebieden. Daarnaast is er ook schaarste onder de vrijwilligers, zeker in het licht van de zware eisen die aan hen gesteld worden. Ook is een deel van thuiswonende ouderen te kwetsbaar om deel te kunnen nemen aan groepsactiviteiten. Zij dreigen daardoor buiten beeld te raken.

In het licht hiervan is de bezuiniging op PIW, MEE en mantelzorg dan ook wrang te noemen. Wij willen vooral preventief, aan het begin van de poort, de zorg verminderen. Dit doe je niet als je gaat bezuinigen op PIW en MEE. Juist maatschappelijk werk, jongerenwerk en het

hebben van een steuntje in de rug om deel te nemen aan het maatschappelijk leven is essentieel. Het verontrust ons dat bij MEE 14 personen op de wachtlijst staan met een gemiddelde wachttijd van 11 weken. Urgente gevallen krijgen wel prioriteit, maar wanneer is iets urgent? En wat als steeds urgente gevallen komen? Loopt de wachttijd dan verder op? Dit is niet wat wij beogen met “Grip op Sociaal Domein”.

Daarnaast is de voorgenomen bezuiniging van PIW mede gestoeld op het oppakken van de meldingen Veilig Thuis door het team Wmo/Jeugd van onze gemeente. Deze taak van PIW zou in 2021 geleidelijk worden overgedragen aan het team. Door personeelsverloop bij het team Jeugd is hierin vertraging ontstaan. Vanwege de krappe arbeidsmarkt vrees ik dat deze overdracht niet snel zal plaatsvinden.

Wmo

Het huidige inkomensonafhankelijke abonnementstarief voor huishoudelijke hulp heeft geleid tot een aanzuigende werking op de Wmo. Voorgesteld wordt om de begroting met 383K naar boven bij te stellen. Vorig jaar hebben wij tijdens de begrotingsvergadering via een motie opgeroepen om samen met andere gemeenten in Zuid-Limburg in gesprek te gaan met het Rijk en de Tweede Kamer over de mogelijkheid, om bij de aanvraag van huishoudelijke hulp te kijken naar het inkomen, door de huishoudelijke hulp uit de Wmo te halen en deze onder de bijzondere bijstand te laten vallen. Heeft dit gesprek inmiddels plaatsgevonden? En wat heeft dit gesprek opgeleverd? Inmiddels zijn meer gemeenteraden die deze motie met gelijke strekking hebben aangenomen.

Jeugdzorg

De financiële tekorten op het gebied van Jeugdzorg blijven zorgen baren. Vanuit het Rijk is een incidentele extra bijdrage gekomen, terwijl de tekorten structureel zijn. De kwaliteit van de zorg voor de jeugd mag niet verder onder druk komen te staan. We moeten daarom sterk de vinger aan de pols blijven houden. We moeten voorkomen dat jongeren het kind van de rekening worden. Het is schrikbarend dat in Stein 1 op de 10 jongeren in een jeugdzorg traject zit. Maar nog verontrustender is, dat in het tweede half jaar van 2020 32% van de dossiers voortijdig zijn afgesloten. Landelijk was dit 8%. Wat is hiervan de reden? Komt men later terug in een zwaarder traject? Het blijft moeilijk om hier grip op te krijgen.

Onderwijs

Duurzaamheid betreft ook het onderwijs. Juist nu lopen achterstanden in het onderwijs op. Deze achterstanden worden door kwetsbare kinderen en jongeren niet ingelopen. Investeringen zijn hard nodig. Wij zijn blij met het Nationaal Programma Onderwijs om de komende 2,5 jaar deze gevolgen van de coronacrisis op te vangen.

Vorige maand is het IHP vastgesteld. De PvdA is blij dat in de prioritering de Maaskei Urmond naar voren is gehaald en er snel een einde komt aan de letterlijke en figuurlijke ademnood binnen deze school.

Bedrijfsvoering

Het is bekend dat gemeenten te maken krijgen met een tekort aan personeel. Uit de cijfers die het A&O fonds rapporteert in haar jaarlijkse personeelsmonitor blijkt dat de gemeenten hierin risico lopen. Heeft Stein hier ook mee te maken? Ik zie dit namelijk niet terug in de begroting. Tenminste niet op de plekken waar je dit zou verwachten; de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing alsmede de paragraaf Bedrijfsvoering. Want wat als wij dadelijk door een personeelstekort onze taken niet naar behoren kunnen uitvoeren.

Deze begroting biedt tot op bepaalde hoogte duidelijkheid. De cijfers zijn op inkt helder: 2022 laat een positief begrotingssaldo zien, maar voor 2023 en 2024 ziet het er slechter uit. Gezien de onzekerheden hebben we ook niet veel hoop dat dit naar de positieve kant zal omslaan. De komende jaren blijven we te maken hebben financiële onzekerheden, zoals jeugdzorg, de gevolgen van corona en de ongunstige herverdeling van het gemeentefonds. Ruimte voor lokale ambities en het op peil houden van onze sociale voorzieningen is hierdoor een hele uitdaging. Hoe kunnen we mensen die al moeite hebben om de eindjes aan elkaar te knopen daarbij ontzien.

Tot slot

De PvdA gaat door met haar ambities om Stein nog duurzamer en socialer te maken. Investeren in mensen heeft onze absolute prioriteit. Wij blijven ons inzetten voor een gemeente waar iedereen zichzelf kan en mag zijn en de ondersteuning krijgt die een ieder nodig heeft. Een gemeente die kansen biedt aan iedereen, waar we duurzaam samen leven.

Rest mij nog de gehele ambtelijke organisatie te bedanken voor al hun inzet het afgelopen jaar en het opstellen van de begroting.

En voor iedereen: Blijf vooral gezond!

Tot zover in eerst termijn.